

Lieta C-512/18

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2018. gada 3. augusts

Iesniedzējtiesa:

Conseil d'État (Francija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2018. gada 26. jūlijs

Prasītāja:

French Data Network

Quadrature du Net

Fédération des fournisseurs d'accès à Internet associatifs

Atbildētāja:

Premier ministre

Garde des Sceaux, ministre de la Justice

[..]

Conseil d'État [Valsts padome], rīkojoties kā tiesa,

(*Section du contentieux, 9ème et 10ème chambres réunies* [Strīdu izskatīšanas daļa, apvienotā 9. un 10. palāta])

[..]

[..]

Ņemot vērā šādu procesu:

1. Ar prasības pieteikuma kopsavilkumu, papildu rakstu un trim citiem procesuālajiem rakstiem, kas *secrétariat du contentieux du Conseil d'État* [Valsts padomes Strīdu izskatīšanas sekretariātā] ir iesniegti 2015. gada 1. septembrī un

27. novembrī, 2016. gada 24. maijā, 2016. gada 25. jūlijā, 2017. gada 7. februārī un 2018. gada 10. jūlijā *French Data Network*, *La Quadrature du Net* un *Fédération des fournisseurs d'accès à internet associatifs* lūdz *Conseil d'État*:

1) pilnvaru pārsniegšanas dēļ atcelt no premjerministra klusēšanas izrietošo netiešo lēmumu par viņu prasību, kurā ir lūgts atcelt *Code des postes et des communications électroniques* [Pasta un elektronisko sakaru kodeksa] R. 10-13. pantu un 2011. gada 25. februāra Dekrētu Nr. 2011-219;

2) uzdot premjerministram atcelt šīs normas;

3) [..].

Šīs asociācijas apgalvo, ka normas, kuru atcelšana tiek lūgta, ir prettiesiskas, jo tās ir pieņemtas, lai piemērotu likuma normas, kuras ir Eiropas Savienības tiesību piemērošanas jomā un nesamērīgi aizskar tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, tiesības uz personas datu aizsardzību un vārda brīvību, kas ir garantētas Pamattiesību hartas 7., 8. un 11. pantā, un pārkāpj Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) 15. panta 1. punktu, kā to ir interpretējusi Eiropas Savienības Tiesa.

Ar 2016. gada 10. jūnijā reģistrēto iebildumu rakstu tieslietu ministrs lūdz noraidīt prasību. Viņš apgalvo, ka izvirzītie pamati nav pamatoti. **[oriģ. 2. lpp.]**

Ar 2018. gada 20. jūnijā reģistrēto iebildumu rakstu premjerministrs lūdz prasību noraidīt. Viņš apgalvo, ka izvirzītie pamati nav pamatoti.

Ar 2016. gada 8. februārī reģistrēto iestāšanās rakstu *Privacy International* un *Center for Democracy and Technology* lūdz *Conseil d'État* apmierināt pieteikumā izvirzītos prasījumus. Tie apgalvo, ka:

- apstrīdētās tiesību normas neatbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartai;
- ar apstrīdētajām tiesību normām ir pārkāpts Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants.

[..];

Ņemot vērā:

- Eiropas Savienības Pamattiesību hartu;
- Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs);
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs);
- Pasta un elektronisko sakaru kodeksu;

- 2004. gada 21. jūnija Likumu Nr. 2004-575;
- 2013. gada 18. decembra Likumu Nr. 2013-1168;
- 2011. gada 25. februāra Dekrētu Nr. 2011-219;
- Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 21. decembra spriedumu *Tele2 Sverige AB/Post-och telestyrelsen* un *Secretary of State for the Home Department/Tom Watson* un citi (C-203/15 un C-698/15);
- Administratīvā procesa kodeksu;

[..]

Tā kā:

1. *Privacy International* un *Center for Democracy and Technology* ir interese apstrīdētā lēmuma atcelšanā. Tādējādi to prasība ir pieņemama.
2. *French Data Network, la Quadrature du Net* un *Fédération des fournisseurs d'accès à internet associatifs* lūdza premjerministram atcelt Pasta un elektronisko sakaru kodeksa R. 10-13. pantu un *décret du 25 février 2011 relatif à la conservation et à la communication des données permettant d'identifier toute personne ayant contribué à la création d'un contenu mis en ligne* [2011. gada 25. februāra Dekrētu par tādu datu saglabāšanu un paziņošanu, kuri ļauj identificēt jebkuru personu, kas ir piedalījusies tiešsaistē ievietota satura radīšanā]. Šīs trīs asociācijas apstrīd netiešo lēmumu, kurš izriet no tā, ka premjerministrs nav sniedzis atbildi uz viņu lūgumu. **[oriģ. 3. lpp.]**
3. Kompetentajai iestādei, kurā ir iesniegts pieteikums par pretlikumīga tiesiskā regulējuma atcelšanu, šis pieteikums ir jāpārsūta neatkarīgi no tā, vai šis regulējums – izņemot formālus un procesuālus trūkumus – ir bijis pretlikumīgs no tā parakstīšanas dienas, vai arī pretlikumīgums izriet no tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, kuri radušies pēc tā parakstīšanas dienas.

Par atteikumu atcelt Pasta un elektronisko sakaru kodeksa R. 10-13. pantu:

4. Atbilstoši Pasta un elektronisko sakaru kodeksa L. 34-1. pantam piemērojamajā redakcijā: “I. – “Šis pants ir piemērojams personas datu apstrādei, kas tiek veikta saistībā ar elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanu sabiedrībai; tas it īpaši ir piemērojams tīkliem, kuros var izmantot datu vākšanas un identifikācijas ierīces./ II.– Elektronisko sakaru operatori un it īpaši personas, kuru darbība sastāv no sakaru pakalpojumu piedāvāšanas sabiedrībai tiešsaistē, dzēš vai anonimizē jebkādu informāciju par datu plūsmu, ievērojot III, IV, V un IV punkta noteikumus./ Personas, kuras sabiedrībai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumus, ievērojot iepriekšējās daļas noteikumus, paredz iekšējās procedūras, kas ļauj sniegt atbildes uz kompetento iestāžu pieprasījumiem./ Personām, kuru galvenā profesionālā darbība vai papildu profesionālā darbība ir

tāda pieslēguma piedāvāšana sabiedrībai, kas ļauj veikt saziņu tiešsaistē ar tīkla palīdzību, tai skaitā par velti, ir jāievēro atbilstoši šim pantam elektronisko sakaru operatoriem piemērojamie noteikumi./ III.– Lai izmeklētu un konstatētu noziedzīgus nodarījumus, Code de la propriété intellectuelle [Intelektuālā īpašuma kodeksa] L. 336-3. panta pārkāpumus, kā arī veiktu kriminālvajāšanu par tiem vai lai novērstu automatizētas datu apstrādes sistēmu apdraudējumus, kuri ir paredzēti un padarīti sodāmi ar Code pénal [Kriminālkodeksa] 323-1.–323-3-1. pantu, un tikai ar mērķi atļaut – ciktāl nepieciešams – [informācijas] sniegšanu tiesai vai augstajai iestādei, kas minēta Intelektuālā īpašuma kodeksa L. 331-12. pantā, vai Autorité nationale de sécurité des systèmes d'information [Nacionālajai informācijas drošības sistēmu aģentūrai], kas minēta Code de la défense [Aizsardzības kodeksa] L. 2321-1. pantā, noteiktu tehnisku datu anonimizēšana vai dzēšana var tikt atlikta uz laiku, kas nepārsniedz vienu gadu. Conseil d'État dekrētā, kas ir pieņemts pēc Commission nationale de l'informatique et des libertés [Nacionālās informātikas un brīvības komisijas] atzinuma, VI punktā paredzētajās robežās tiek noteiktas šīs datu kategorijas un to saglabāšanas ilgums atkarībā no operatoru darbības un komunikācijas rakstura, kā arī – vajadzības gadījumā – to nosakāmo un konkrēto papildu pakalpojumu kompensācijas kārtība, kurus operatori šajā ziņā sniedz pēc valsts pieprasījuma.” Ar šā paša kodeksa R. 10-13. pantu, kura atcelšanu prasītāji ir lūguši, tiek īstenoti iepriekš minētā L. 34-1. panta III punkta noteikumi, tostarp uzskaitot datus, kuri elektronisko sakaru operatori ir jā saglabā, un nosakot saglabāšanas ilgumu.

5. Pirmām kārtām, pretēji tam, ko apgalvo lietā iestājušās personas, fakts, ka iepriekšējā punktā aprakstītais saglabāšanas pienākums ir visaptverošs un neaprobežojas ar konkrētām personām vai apstākļiem, pats par sevi nav pretrunā prasībām, kuras izriet no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. panta.

6. Otrām kārtām, pirmkārt, atbilstoši Līguma par Eiropas Savienību 4. pantam Savienība “respektē dalībvalstu vienlīdzību saistībā ar Līgumiem, kā arī to nacionālo identitāti, kas raksturīga to politiskajām un konstitucionālajām pamatstruktūrām, tostarp reģionālajām un vietējām pašvaldībām. Jo īpaši valsts drošība paliek vienīgi katras dalībvalsts atbildībā.” Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [oriģ 4. lpp.] 51. pantā ir noteikts: “1. Šīs Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. [...] 2. Ar šo Hartu netiek paplašināta Savienības tiesību piemērošanas joma, paplašinot Savienības kompetences, un Savienībai netiek noteiktas nekādas jaunas kompetences vai uzdevumi, nedz grozītas kompetences un uzdevumi, kā tās noteiktas Līgumos.” Atbilstoši tās 54. pantam: “Nekas no šajā Hartā noteiktā nav interpretējams kā tiesības iesaistīties kādā darbībā vai veikt kādu darbību, kas vērsta uz kādu šajā Hartā atzītu tiesību un brīvību iznīcināšanu [...]”.

7. Otrkārt, 2002. gada 12. jūlija Direktīvas par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē – kura ir pieņemta, pamatojoties uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu, kas pašlaik ir

pārņemts Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantā, – pamatā ir vēlme tuvināt dalībvalstu tiesību aktus, lai nodrošinātu iekšējā tirgus izveidi un darbību. Šīs direktīvas priekšmets atbilstoši tās 3. panta 1. punktā noteiktajam ir “*personas datu apstrāde saistībā ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu publiskos komunikāciju tīklos Kopienā.*” Taču, kā atgādināts šīs direktīvas 1. panta 3. punktā, tā “*neattiecas uz darbībām, uz kurām neattiecas Eiropas Kopienas dibināšanas līgums,[..] un jebkurā gadījumā uz darbībām, kas attiecas uz sabiedrības drošību, aizsardzību, valsts drošību (tostarp valsts ekonomisko labklājību, ja darbības attiecas uz valsts drošības jautājumiem) un uz valsts darbībām krimināltiesību jomā.*” Turklāt tās 15. pantā ir paredzēts, ka “*dalībvalstis var pieņemt tiesību aktus, lai ierobežotu šīs direktīvas 5. un 6. pantā, 8. panta 1., 2., 3. un 4. punktā un 9. pantā minēto tiesību un pienākumu darbības jomu, ja šādi ierobežojumi ir vajadzīgi saskaņā ar nepieciešamiem, atbilstīgiem un samērīgiem pasākumiem demokrātiskā sabiedrībā, lai garantētu valsts drošību, aizsardzību, sabiedrības drošību un kriminālpārskāpumu vai elektroniskās komunikāciju sistēmas nevēlamas izmantošanas novēršanu, izmeklēšanu, noteikšanu un kriminālvajāšanu, kā noteikts Direktīvas 95/46/EK 13. panta 1. punktā. Tālab dalībvalstis, cita starpā, var pieņemt tiesību aktus, paredzot datu saglabāšanu ierobežotā laikposmā, kas pamatots ar šajā punktā noteiktajiem iemesliem. Visi šajā punktā minētie pasākumi ir saskaņā ar Kopienas tiesību aktu vispārējiem principiem, tostarp tie, kas minēti Eiropas Savienības dibināšanas līguma 6. panta 1. un 2. punktā.*” Līdz ar to dalībvalstīm valsts drošības vai noziedzības apkarošanas nolūkos ir tiesības atkāpties tostarp no personas datu konfidencialitātes prasības, kā arī no informācijas par datu plūsmu konfidencialitātes prasības, kas izriet no direktīvas 5. panta 1. punkta.

Par visaptverošas un nediferencētas saglabāšanas pienākumu:

8. Savā 2016. gada 21. decembra spriedumā *Tele2 Sverige AB/Post-och telestyrelsen un Secretary of State for the Home Department/Tom Watson* un citi (C-203/15 un C-698/15) Eiropas Savienības Tiesa nosprieda, ka šīs direktīvas 15. panta 1. punkts, “*lasot to [Eiropas Pamattiesību hartas] 7., 8. un 11. panta, kā arī 52. panta 1. punkta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā noziedzības apkarošanas nolūkā ir paredzēta visaptveroša un nediferencēta visas [oriģ. 5. lpp.] informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu saglabāšana attiecībā uz visiem abonentiem un reģistrētiem lietotājiem un attiecībā uz visiem elektronisko sakaru līdzekļiem.*”

9. Pirmkārt, nav strīda par to, ka šāda preventīva un nediferencēta saglabāšana ļauj tiesu iestādei piekļūt datiem, kuri ir saistīti ar saziņu, ko persona ir veikusi, pirms tā izdarīja noziedzīgu nodarījumu. Līdz ar to, lai izmeklētu un konstatētu noziedzīgus nodarījumus, kā arī veiktu kriminālvajāšanu par tiem, šāda saglabāšana ir lietderīga tādā mērā, kam nav ekvivalenta.

10. Otrkārt, kā Eiropas Savienības Tiesa to ir norādījusi savā 2016. gada 21. decembra spriedumā, šāda saglabāšana, tā kā tā neatklāj saziņas saturu, nevar aizskart Hartas 7. un 8. pantā aizsargāto tiesību “būtību”. Turklāt Tiesa kopš tā

laika 2017. gada 26. jūlija Atzinumā 1/15 – pēc tam, kad tā norādīja, ka “sabiedrības drošības aizsardzība veicina arī citu personu tiesību un brīvību aizsardzību” un ka “Hartas 6. pantā ir atzītas ikvienas personas tiesības ne vien uz brīvību, bet arī uz drošību” – ir atgādinājusi, ka šīs tiesības “nav uztveramas kā absolūtas prerogatīvas” un ka Savienības vispārējo interešu mērķis var attaisnot pat klaju iejaukšanos šajās pamattiesībās.

11. Šajos apstākļos pirmo Eiropas Savienības tiesību interpretācijas problēmu rada jautājums, vai visaptverošas un nediferencētas saglabāšanas pienākums, kas pakalpojumu sniedzējiem ir uzlikts, pamatojoties uz 2002. gada 12. jūlija direktīvas 15. panta 1. punkta atļaujošajām normām, nav – it īpaši ņemot vērā garantijas un kontroli, kas attiecas šo pieslēguma datu ieguvī un izmantošanu, – jāuzskata par iejaukšanos, kuru attaisno Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 6. pantā garantētās tiesības uz drošību un valsts drošības prasības, par ko atbilstoši Līguma par Eiropas Savienību 4. pantam ir atbildīgas vienīgi dalībvalstis.

Par atteikumu atcelt 2011. gada 25. februāra dekrēta 1. nodaļas normas:

12. *Loi du 21 juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique* [2004. gada 21. jūnija likuma par uzticēšanās veicināšanu digitālajā ekonomikā] 6. panta II punkta pirmajā daļā ir paredzēts, ka personām, kuru darbību veido piekļuves piedāvāšana sakaru pakalpojumiem sabiedrībai tiešsaistē, un fiziskām un juridiskām personām, kuras – pat par velti –, lai darītu tos pieejamus sabiedrībai, izmantojot publiskos sakaru pakalpojumus, nodrošina jebkāda veida signālu, teksta, attēlu, skaņu un ziņu, ko ir snieguši šo pakalpojumu adresāti, glabāšanu, “*ir jātur un jā saglabā dati, kas var identificēt jebkuru personu, kura ir piedalījies to sniegto pakalpojumu satura vai tā daļas radīšanā*”. II punkta trešajā daļā ir paredzēts, ka tiesu iestāde var šīm personām pieprasīt, lai tiktu paziņoti pirmajā daļā minētie dati. II punkta pēdējā daļā ir noteikts, ka *Conseil d'État “definē pirmajā daļā minētos datus un nosaka to saglabāšanas ilgumu un kārtību*”. 2011. gada 25. februāra dekrēta pirmā nodaļa tika pieņemta šajos nolūkos.

13. 2004. gada 21. jūnija likuma 6. panta II punkts, kurā ir uzlikts pienākums turēt un saglabāt tikai datus, kas attiecas uz satura radīšanu, neietilpst 2002. gada 12. jūlijā direktīvas piemērošanas jomā, kura atbilstoši tās 3. panta 1. punktam ir skaidri noteikta tādējādi, ka “*direktīva attiecas uz personas datu apstrādi saistībā [oriģ. 6. lpp.] ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu publiskos komunikāciju tīklos Kopienā*”.

14. Savukārt ir skaidrs, ka iepriekš minētie 2004. gada 21. jūnija likuma 6. panta II punkta noteikumi ietilpst Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū, piemērošanas jomā, kuras mērķis atbilstoši tās 1. panta 1. punktam ir “*veicināt pienācīgu iekšējā tirgus darbību, nodrošinot brīvu informācijas sabiedrības pakalpojumu apriti starp dalībvalstīm*”. Šīs direktīvas 12. un 14. pantā ir

reglamentēti pakalpojumi, kurus attiecīgi sniedz subjekti, kas piedāvā sakaru pakalpojumus sabiedrībai un mitināšanas pakalpojumu sniedzēji. Šīs direktīvas 15. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “*Dalībvalstis neuzliek vispārējas saistības pakalpojuma sniedzējiem, piedāvājot 12., 13. un 14. pantā minētos pakalpojumus, pārraudzīt informāciju, ko tie pārraida vai uzglabā, kā arī neuzliek pienākumu aktīvi meklēt faktus un apstākļus, kas norāda uz nelegālu darbību*” Saskaņā ar šā paša panta 2. punktu: “*Dalībvalstis var paredzēt pienākumu informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējiem nekavējoties informēt kompetentās valsts iestādes par iespējamām veiktajām nelegālajām darbībām vai informāciju, ko sniedz pakalpojumu sniedzēju pakalpojumu saņēmēji, vai pienākumu kompetentajām iestādēm pēc to pieprasījuma darīt zināmu informāciju, kas ļauj noteikt tos pakalpojumu saņēmējus, ar kuriem pakalpojumu sniedzējiem ir glabāšanas līgumi.*” Tādējādi pašā direktīvā nav paredzēts principiāls aizliegums saglabāt datus, kuri attiecas uz satura radīšanu, no kā varētu atkāpties tikai izņēmuma kārtā.

15. Jautājums, vai iepriekš minētie 2000. gada 8. jūnija direktīvas noteikumi, tos lasot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 6., 7., 8. un 11. panta, kā arī 52. panta 1. punkta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos valstij ir ļauts paredzēt valsts tiesisko regulējumu, ar ko 12. punktā minētajām personām ir likts saglabāt datus, kuri var ļaut identificēt jebkādu personu, kas ir piedalījusies tās sniegto pakalpojumu satura vai daļas no satura radīšanā, lai tiesu iestāde vajadzības gadījumā no tām varētu pieprasīt šo datu paziņošanu nolūkā nodrošināt, ka tiek ievēroti noteikumi par civiltiesisko atbildību vai kriminālatbildību, rada otru būtisko Eiropas Savienības tiesību piemērošanas problēmu.

16. Abi jautājumi, kuri ir izklāstīti 11. un 15. punktā, ir noteicoši *Conseil d'État* izšķiramā strīda risinājumam. Kā norādīts iepriekš, tie rada nopietnas Eiropas Savienības tiesību interpretācijas problēmas. Līdz ar to šie jautājumi ir jāuzdod Eiropas Savienības Tiesai atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantam un līdz brīdim, kad Tiesa būs sniegusi nolēmumu, ir jāaptur tiesvedība par attiecīgo asociāciju celto prasību.

NOLEMJ:

1. pants: Atļaut *Privacy International* un *Center for Democracy and Technology* iestāšanos lietā. [oriģ. 7. lpp.]

2. pants: Apturēt tiesvedību par *French Data Network*, *la Quadrature du net* un *Fédération des fournisseurs d'accès à Internet associatifs* prasību, līdz Eiropas Savienības Tiesa sniegs atbildi uz šādiem jautājumiem:

1) Vai visaptverošas un nediferencētās saglabāšanas pienākums, kas pakalpojumu sniedzējiem ir uzlikts, pamatojoties uz 2002. gada 12. jūlija direktīvas 15. panta 1. punkta atļaujošajām normām, kontekstā, kurā pastāv būtiski un pastāvīgi valsts drošības apdraudējumi un it īpaši terorisma risks, ir uzskatāms par iejaukšanos, ko attaisno Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 6. pantā garantētās tiesības uz

drošību un valsts drošības prasības, par kurām atbilstoši Līguma par Eiropas Savienību 4. pantam ir atbildīgas vienīgi dalībvalstis?

2) Vai 2000. gada 8. jūnija direktīvas noteikumi, tos lasot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 6., 7., 8. un 11. panta, kā arī 52. panta 1. punkta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos valstij ir ļauts paredzēt valsts tiesisko regulējumu, ar ko personām, kuru darbība sastāv no sakaru pakalpojumu piedāvāšanas sabiedrībai tiešsaistē, un fiziskām vai juridiskām personām, kuras – pat par velti –, lai darītu tos pieejamus sabiedrībai, izmantojot publiskos sakaru pakalpojumus, nodrošina jebkāda veida signālu, teksta, attēlu, skaņu vai ziņu glabāšanu, ir likts saglabāt datus, kuri var ļaut identificēt jebkādu personu, kas ir piedalījusies tās sniegto pakalpojumu saturā vai tā daļas radīšanā, lai tiesu iestāde vajadzības gadījumā no tām varētu pieprasīt šo datu paziņošanu nolūkā nodrošināt, ka tiek ievēroti noteikumi par civiltiesisko atbildību vai kriminālatbildību?

3. pants: [...] **[oriģ. 8. lpp.]**

[...]